

O`ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY VA O`RTA MAXSUS TA`LIM VAZIRLIGI

NAMANGAN DAVLAT UNIVERSITETI

**IJTIMOIIY-MADANIY FAOLIYAT
KAFEDRASI**

**MADANIY-MA`RIFIY MUASSASALAR
FAOLIYATINI TASHKIL ETISH VA
BOSHQARISH
FANIDAN**

MA`RUZA MATNI

NAMANGAN 2011

Tuzuvchi:

K. Dadaxo'jayev

Taqrizchi:

B. Bo'ronov

Ma'ruzalar matni Ijtimoiy-madaniy faoliyat kafedrasining 2011 yil _____№____ bayonnomasi yig'ilishida muhokama qilinib tasdiqlandi va ko'paytirishga tavsiya etildi.

Mazkur ma'ruza matni bakalavriat yo'nalishi: 5610400 – Ijtimoiy-madaniy faoliyat yo'nalishi 4-bosqich talabalalariga mo'ljallangan bo'lib, talabalarga madaniyat muassasalari faoliyatini tashkil etish va boshqarish fanidan sistemali bilimlar berish, jumladan, fanning nazariy asoslari, madaniyat muassasalarida tadbirlar rejasini tuzish va boshqarish hamda ularning baliy jamoalarning faoliyatini nazorat qolish, dastlabki bilimlar, ko'nikma va malakalar berishni belgilab beradi.

1-mavzu: Madaniy muassasalar faoliyati rejalar bosqichlari.

Reja

1. Madaniy muassasalarda vatanparvarlikka chorlovchi tadbirlar
2. Madaniy muassasalar tadbirlar orqali kishilarda o`z vataniga mehr-muxabbatini oshirish
3. Fuqarolarni xarbiy xizmat ruhida tarbiyalash
4. Madaniy muassasalarda nafosat tarbiyasi
5. Oliy ezgu maqsadlar zaminida turmushni, iste`dodli kishilarni tarbiyalash.

Madaniy muassasalarda vatanparvarlikka chorlovchi bir qancha tadbirlar to`kaziladi. Bunda tadbirlarda urush veteranlari, armiyada xizmat qilayotgan askar va ofitserlar, xarbiy xizmatga chaqirilayotgan yoshlar bilan tantanali ravishda o`tkaziladigan uchrashuvlarga bag`ishlangan bo`ladi.

Vatanparvarlik mavzusiga oid bo`lgan madaniy muassasalar kechalarida xukumatimizning tinchlik siyosati, halqimizning himoyachisi bo`lgan o`zbek armiyasi, unda xizmat qilayotgan askarlari, uning xarbiy tayyorgarligi, hozirgi kundagi xarbiy texnika var amiya hayoti haqida hikoya qilinadi.

Kishilarda haqiqiy vatanparvarlik ruhini tarbiyalash uchun bunday kechalarning ahamiyati juda katta

Madaniy muassasalarda kishilarni odob-ahloq, diyonat, insonparvarlik ruhida tarbiyalash, o`z vataniga bo`lgan mehr-muhabbatini oshirish, o`z halqiga, o`z ona yurtiga nisbatan fahr hissini uyg`otish, qisqa qilib aytganda yosh avlodga ahloqni

shakllantirishga har tomonlama oshirish uchun bir qancha tadbir va kechalar o'tkazilmoqda.

Bunday tadbirlarni ko'pi huquqiy masalada bo'lib, kishilarni shuquqiy ongini oshirish, ularning ongida insonparvarlik, halollik kabi yaxshi omillarni shakllantirish mumkin.

Madaniy muassasalarda nafosat tarbiyaga bag'ishlangan kechalarda kishilarning estetik didini oshirish va madaniy dam olishlari uchun xizmat qiladi, bunda san'at va adabiyotning barcha janrlaridan to'la foydalaniladi. Asosan «illyustratsiyalash» meodi asosida o'tkaziladi. Bunday kishilarning maqsadi mehnatkashlarni badiiy madaniyat yangiliklaridan habardor qilish, san'at turlari, badiiy adabiyot janrlari va uning xususiyatlari to'g'risidagi tushunchalarni berib, ommani badiiy didini tarbiyalashdir.

Badiiy ommaviy tadbirlar kishilarning ishdan bo' shvaqtida ularga kerakli axborotlar berish, badiiy-estetik zavqlanish, madaniy-ijodiy ishga jalb qilish hamda ularning mazmunli hordiq chiqarishlari uchun yordam beradi. Bu tadbirlar asosan og'zaki jurnal, klub kechalari, badiiy kompozitsiyalar, bdiyy agitbrigadalar va diskoklublar dasturlari, teatrlashtirilgan kontsert va tomoshalar, xalq an'analari, ommaviy bayramlar va sayllar kabi shakllardan tashkil topadi.

Badiiy-ommaviy tadbirlar negizida kishilarning samarali mehnati, erishgan g'adabalari aks etadi. Bu tadbirlar asosiy vazifalaridan biri – har bir kishi o'zining jamoalariga ulug'vor ishning mohiyat'ini ochib berish, ularning xizmatidan umumiy davlat ishi vujudga keltirishni anglatishdir.

Badiiy ommaviy tadbirlar umumhalq masalalar bilan birgalkda mahalliy hayot jabhalaridagi yutuqlar va muammolarni aks ettiradi. Har bir kollektivlarga qilingan mehnat natijasidan kerakli xulosa chiqarish yoki navbatdagi ishni rejalashtirishga yordam beradi.

Nazariy savollar

1. Vatanparvarlik deganda nimani tushunasiz?
2. Madaniy muasssalarning vatanga xizmat qilish ruhidagi tadbirlari haqida tushuncha bering.

3. Xalq himoyasi sizningcha nimalardan iborat?
4. Yoshlarni xarbiy xizmatga tayyorlash uchun madaniy muassasalar qanday tadbirlarni uyushtirishadi?
5. Ona yurtidan fahrlanish xissi sizningcha qanday bo`ladi?
6. Xalollik deganda nimani tushunasiz?
7. Vatanga sodiqlik tushunchasini izohlang.
8. Badiiy-ommaviy tadbirlar haqida ma`lumot bering.
9. Badiiy-ommaviy tadbirlar negizida nimalar yotadi?

Tayanch iboralar

1. Vatanparvarlik
2. Xalq himoyasi
3. Vatanga xizmat qilish
4. mehnatkashlik
5. Vatanparvarlikka chorlovchi tadbirlar
6. Ona yurtidan fahrlanish xissi
7. Xalollik
8. Badiiy-ommaviy tadbirlar
9. Badiiy –ommaviy tadbirlarning afzallik tomonlari
10. Badiiy-ommaviy tadbirlarni uyushtirish

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. «O`zbekiston milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura». Toshkent, 1996.
2. Karimov I.A. «Ma`naviy yuksalish yo`lida». Toshkent, 1998.
3. Shorahmedov D.A. «Madaniyat va meros». Toshkent, 1973.
4. Qoraboev U. «Madaniy tadbirlar». Toshkent, 2003

2-mavzu: Madaniy muassasalarda boshqarish usullari.

Reja

1. Tashviqot va targ`ibotni og`zaki vositalari

2. Tashviqot va targ'ibotni og'zaki vositalari turi
3. Tashviqot va targ'ibotni aholiga tushuntirish orqali etkazish

Tashviqot va targ'ibotni og'zaki vositalar haqida gapirar ekanmiz, eng avvalo badiiy tashviqot kollektivlar olib borayotgan ishlarga nazar tashlasak, har bir madaniymuassasalarda targ'ibot va tashviqot kollektivlari mavjud. Bunday kollektivlar ikki turga ajralib ular:

1. Badiiy tashviqot brigadalari
2. Agitteatrlardir.

Bular ichida uning keng tarqalgani badiiy tashviqot brigadasi bo'lib hisoblanadi.

2. Agitbrigadalar. Badiiy tashviqot kollektivlarining dasturlari asosan aholining ma'lum qismini hisobga olib, buning ular uchun tashkil qilinadi.

Tashviqot va targ'ibotni og'zaki vositalarining turlari bu: og'zaki jurnallar, savol-javob kechalari, muloqotlar kabilar kiradi. SHulardan eng ko'p samara beradigan og'zaki jurnal bo'lib, uning 2 turi mavjud:

- A) obzorli
- B) tarmoqli

Bularning asosiy farqi obzorli og'zaki jurnal – umumiy lashtirilgan mavzuga bag'ishlanib, bir nom bilan yil davomida muntazam chiqarilgan. Tarmoqli og'zaki jurnal esa asosan fanning, turmush va madaniyatning biror bir konkret qismiga tarmog'iga bag'ishlanadi.

3. Aholiga tushuntirish orqali etkazishda asosan madaniy muassasalar xodimlari tomonidan biror bir mavzuga bag'ishlangan tadbir uyushtirilib, unda kishilarga ma'lumotlar og'zaki hollarda etkazilib beriladi. Bunda kishilarni bu muammoni hal qilishlari uchun o'ylab ko'rishlari uchun tushunarli qilib etkazilishi shart deb hisoblanadi.

Og'zaki jurnal madaniy muassasalarda tashkil qilinadigan tadbirlar ichida muhim o'rin tutadi va ulardan o'z mohiyati, o'ziga xos shakli bilan farq qiladi. uepizotik holda chiqmay balki madaniy klubning imkoniyatini, sharoitidan kelib

chiqib oyda, ikki oyda yoki har kvartalda bir marta, yil davomida muntazam tashkil qilinadi.

Hozirgi vaqtda madaniy muassasalarda tashkil qilingan og`zak jurnallar obzorli va tarmoqli turlarga bo`linadi:

A) obzorli og`zaki jurnal – umumiydashgan mavzuga bag`ishlanib, bir nom bilan yil davomida muntazam chiqariladi;

B) tarmoqli og`zaki jurnallar, asosan, umumiy bir temaga, bitta muammoga bag`ishlab o`tkaziladi. Uning har qanday sahifasi bosh mavzuni ochib berish uchun xizmat qiladi.

Klub kechalarining mazmuni, maqsadi va xususiyatlarini hisobga olib, ularni asosan uch turga: uchrashuv va savol-javob kechalari, dam olish va mavzuli kechalarga bo`linadi.

Uchrashuv kechalarida zamonamizning mashhur kishilari qatnashishi, ularning so`zlarini yaqindan jonli holda eshitish, ular bilan hamsuhbat bo`lish auditoriya diqqatini o`ziga tortadi.

Uchrashuv kechalari asosiy maqsadi ishda ishlab chiqarish ilg`ori hayoti va faoliyatini propoganda qilish, ularning shug`ullangan sohasi bo`yicha ommani bilimini oshirishdir.

Klub kechalari orasida mavzuli kechalar eng ko`p tarqalgan va katta muvaffaqiyat bilan to`kaziladi. U barcha kechalarning asosiy xususiyatini va afzallik tomonlarini o`zida mujassamlashtirib olgan.

Nazariy savollar

1. Badiiy tashviqot kollektivlari haqida ma`lumot bering.
2. Tashviqot va targ`ibotni og`zaki vositalari haqida tushuncha bering.
3. Tashviqot va targ`ibotni og`zaki vositalari turlari nima?
4. Agitbrigalar ishini tushuntiring.
5. Agitspektakllar haqida ma`lumot bering.
6. Tashviqot va targ`ibotlarda badiiy tashviqot kollektivlarini o`rni qanday?
7. Savol-javob kechalari haqida ma`lumot bering.

Tayanch iboralar

1. Badiiy tashviqot kollektivlari
2. Tashviqot brigadalari
3. Agitteatr
4. Agitspektakl
5. Og`zaki jurnal
6. Tarmoqli og`zaki jurnal
7. Savol-javob kechalari
8. Muloqot

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. «O`zbekiston milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura». Toshkent, 1996.
2. Karimov I.A. «Ma`naviy yuksalish yo`lida». Toshkent, 1998.
3. Shorahmedov D.A. «Madaniyat va meros». Toshkent, 1973.
4. Qoraboev U. «Madaniy tadbirlar». Toshkent, 2003

3-mavzu: Madaniy muassasalarda ish yuritishni boshqarish xujjatlar tizimi.

Reja

1. Madaniyat muassasalarida xodimlarning ma`suliyatlari
2. Madaniyat muassasalarida xodimlarni sinovdan o`tkazish

Madaniyat muassasalarida band bo`lgan rahbarlar va mutaxassislar hamda boshqa xizmatchilarning lavozim malaka tavsifnomalari turli toifadagi xodimlar o`rtasida mehnatni to`g`ri taqsimlash masalalarini hal etishga, ular ishiga nisbatan qo`yilgan talablarning umumiyligini ta`minlashga yordam beradi, ijrochilarning ma`suliyatlari, huquqlari va javobgarligini oshiradigan lavozim yo`riqnomasini ishlab chiqishga asos bo`ladi.

Malaka tavsifnomalaridan tuzilma bo`linmalari to`g`risida Nizom ishlab chiqish, muassasani boshqarish tuzilmalari va ularning roli, joyini aniqlash, kadrlarni tanlash va joy-joyiga qo`yish, kadrlardan mutaxassisligi va kasbi bo`yicha

to'g'ri foydalanishni nazorat qilib borishni amalga oshirish, xodimlarni sinovdan (tarifikatsiya) o'tkazishda foydalaniladi.

Xodimlarni sinovdan o'tkazish jarayonida kasbi bo'yicha malaka darajasi, ishchanlik qobiliyati va mehnat natijalariga baho berish bilan bir qatorda, ularning kasb bo'yicha maxsus bilimlarini, tashkiliy-ijodiy va amaliyotda qanday Samara berayotganini ham hisobga olish zarur.

Madaniyat muassasalari xodimlarining lavozimlar nomi ro'yxatiga kiritilgan malaka tavsifnomalar OSJI Mehnat va ijtimoiy masalalar bo'yicha davlat qo'mitasining 1991 yil 20 martdagi 70-sonli «Madaniyat, xalq ta'limi, ijtimoiy ta'minot va muhofizxonalar (arxiv) muassasalari xodimlarining ish haqi stavkalari va lavozim maoshlarining yangi miqdorini tasdiqlash to'g'risida»-gi qarorga muvofiq belgilangan.

Madaniy-ma'rifiy muassasalardagi ayrim toifaga mansub xodimlarning lavozimlar tavsifnomasida (musavvirlar, kutubxonachilar, bibliograflar, yo'riqchilar, ekskursovodlar, lektorlar, muharrirlar va hokazo) lavozimlar nomi bir xil bo'lsa, ularning nomlari o'zgartirilmaydi va haq shunday to'lanadi.

Yuqorida nomlari ko'rsatilgan xodimlarning mehnatiga haq to'lash sinov komissiyasining tavsiyasiga ko'ra, ularning malaka darajalariga qarab, muassasa rahbari tomondan amalga oshiriladi. SHuning bilan birga, uning ishdagi tashabbuskorligi va o'z vazifasiga ijodiy yondoshish, faoliyatining samaradorligi, bajarayotgan ishining sifati, shuningdek, amaliyotdagi tajribasi va kasbi bo'yicha bilimi hisobga olinadi.

«Etakchi» lavozimlar vazifasi «1» darajali mutaxassislar lavozimiga oid tavsifnomalar asosida belgilanadi.

Ularga tuzilma bo'linmalari faoliyatining bir yo'nalishi bo'yicha javobgar ijrochi, bir guruh ijrochilarga uslubiy rahbarlik etish, vazifasi yuklatiladi. «Etakchi» mutaxassislarning ish staji 1 darajali mutaxassislar uchun belgilangan ish stajdan 2-3 yil ortiq bo'lishi lozim.

Har bir lavozimning tavsifnomasi uch bo'limdan iborat:

1. «Lavozim vazifalari» bo`limida mazkur lavozimni egallab turgan xodimga to`liq yoki qisman topshirilgan vazifalar sanab o`tiladi.
2. «Bilishi shart» bo`limida xodimning bilimiga nisbatan qo`yilgan asosiy talablar, shuningdek, xodim lavozim vazifasini bajarish borasida bilishi shart bo`lgan qonunchilik to`g`risida bilimlari, nizomlar va boshqa rahbariy hamda me`yoriy xujjatlar, ish usullari va vositalari zikr etilgan.
3. «Malakka talabalari» bo`limida xodimning mazkur kasb bo`yicha tayyorgarlik va bilim darajasi, haq to`lash zarur bo`lgan malaka darajasi va ish stajiga bo`lgan talablar aniqlangan.

Xodimlar lavozim vazifalarining aniq ro`yxati muassasalar tomonidan ishlab chiqiladi va belgilangan tartibda rahbar kasaba tasdiqlagan lavozim yo`riqnomasi bilan belgilanadi.

Nazariy savollari

1. Madaniyat muassasalarida xodimlarning ma`suliyatlari qanday bo`ladi?
2. Madaniyat muassasalarida xodimlarni sinovdan qanday usulda o`tkaziladi?
3. Madaniy-ma`rifiy muassasa xodimlariga qaysi kasb egalari kiradi?
4. Lavozim tavsifnomalari necha bo`limdan iborat?

Tayanch iboralar

1. Tavsifnomalar
2. Boshqarish tuzilmalari
3. Xodimlarni sinovdan o`tkazish jarayoni
4. Malaka tavsifnomalarigi tuzilma bo`linmalari
5. Madaniy-ma`rifiy muassasa xodimlari
6. «Bilishi shart» bo`limi
7. «Lavozim vazifalari» bo`limi
8. «Malaka» talabalari bo`limi

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I. A. «O`zbekiston milliy istiqlool, iqtisod, siyosat, mafkura». Toshkent, 1996.
2. Karimov I.A. «Ma`naviy yuksalish yo`lida». Toshkent, 1998.

3. SHorahmedov D.A. «Madaniyat va meros». Toshkent, 1973.
4. Qoraboev U. «Madaniy tadbirlar». Toshkent, 2003

4-mavzu: Madaniy muassasalar faoliyatini rivojlantirish bo'yicha chet el tajribasi.

Reja

1. Mustaqillik yillarida musiqa san'atining rivojlanishi
2. «Asrlarga tengdosh navolar» ko'rik tanlovi
3. Istiqlol davrida o'zbek milliy musiqa san'ati

Mustaqillik yillarida musiqa san'atida tub bo'rilishi, asliga qaytish, an'anaviy ohanglar ravnaqi davri bo'ldi. Buning uchun eng avvalo, xalqqa yaqinlashish, el orasida yurish, eng nob xalq iste'dodlarini izlab topish zarur edi. Anna shuning uchun 1992 yilda O'zbekiston Respublikasi madaniyat vazirligi, xalq ijodiy va madaniy-ma'rifiy ishlar jumhuriyat markazi musiqa san'ati sohalari bo'yicha bir qancha ko'rik-tanlovlar o'tkazdi. Jumladan, shu yili mart oyida Toshkent shahrida tanbur, sato, qo'shnay, surnay va boshqa milliy soz ijrochilarining «Asrlarga tengdosh navolar» deb nomlangan jumhuriyat ko'rik tanlovi, shuningdek, aprel oyida mashhur san'atkorlar Jo'raxon Sultonov, Saidjon Kalonov, Komiljon Otaniyozov, Komiljon Jabborov, Nabijon Xasanov, Faxriddin Sodiqov va Janaq SHomurotovlar asarlari ijrochilarining «Boqiy ovozlar» deb nomlangan ko'rik tanlovlari o'tkazildi. SHuningdek, Xorazm viloyatida may oyida fol'klor jamoalarining askiya, qiziqchi va masharabozlarining iyun' oyida Qo'qon shahrida o'tkazilgan 9-an'anaviy va lapar, yalla ijrochilarining avgust oyida Toshkent shahrida o'tkazilgan 2-an'anaviy ko'rik tanlovchi milliy san'atimiz rivojiga katta xissa bo'lib qo'shildi. SHu bilan birga bir necha o'nlab iste'dodlarning paydo bo'lishiga zamin yaratdi.

O'zbek xalq cholg'ulari va bayan sozanda-ijrochilarining «Asrlarga tengdosh navolar» deb nomlangan navbatdagi oltinchi jumhuriyat ko'rik tanlovchi ilgarigilaridan farqli o'laroq uch bosqichda o'tkaziladi. Uchinchi bosqichda tanlov g'oliblari «Bahor» kontsert zalida To'htasin Jalilov nomidagi O'zbekiston Davlat

akademik xalq cholg`u orkestri hamda O`zbekiston televidenie va radioeshittirish Davlat kompaniyasi qoshidagi Doni Zokirov nomidagi O`zbek xalq cholg`ulari orkestri jo`rligida maxsus tanlov dasturini ijro etdilar. Tanlovda barcha viloyatlardan 46 nafar ijrochilar ishtirok etishdi.

1992 yil 2 mart kuni Toshkent shahrida Hamza nomidagi O`zbek Davlat akademik drama teatrida xalq aritsti, Davlat mukofotlarining sohibi, mashhur raqqosa va baletmeyster Mukarrama Turg'unboevaning 80 yilligi va mustaqil O`zbekistonning yaqinlashib kelayotgan an`anaviy «Navro`z» bayramlari oldidan «CHaman» o`zbek bolalar fol`klor-etnografiy-raqs ansamblining hisobot kontserti va raqslar bayrami o`tkazildi. Unda o`zbek, tojik, afg`on xalqlarining qator maftunkor raqslari, kuy va fol`klor qo`shiqlari ijro etildi.

Respublika Madaniyat ishlari vazirligi Xalqlar Do`stligi saroyida 1993 yil 14 aprelda vazirlik tasarrufidagi san`at va madaniyat oliy va o`rta maxsus o`quv yurtlarining talaba-o`quvchilari hamda o`qituvchilari ishtirokida «Istiqlol jilolari» yig`ma kontsertini namoyish etdi. kontset dasturida xalq kuy va qo`shiqlari, dilrabo raqslar, o`zbek va xorijiy mamlakatlar bastakorlarining asarlari va badiiy ko`rgazmalar ham namoyish etildi.

Istiqlol davri O`zbek milliy musiqa san`atining rivojlanishida g`oyat sermazmun davr bo`ldi.

Darhaqiqat, mustaqillik musiqachi-san`atkorlar hayotida alohida davr bo`ldi. Bir qator bastakorlar, jumladan Mustafu Bafoev, Alisher Ikromov, Anvar Nazarovlar ijodini yangi davri boshlandi. Birgina misol: O`zbekistonda xizmat ko`rsatgan san`at arbobi M.Bafoev o`zbek milliy musiqasi tarixida uslub jihatidan ham, g`oyaviy jihatdan ham butunlay yangi bo`lgan «Hajnoma» yaratib, ulkan ijodiy muvaffaqiyatga erishdi. Ayni paytda bu sermahsul va ulkan iste`dod sohibi bir necha o`nlab qo`shiqlar, turli-tuman asarlar bitdi. Ayniqsa, Amir Temur yubileyiga bag`ishlangan musiqalari va qo`shiqlari o`zbek milliy-an`anaviy yo`li bilan jahon musiqa san`ati ilg`or tajribalarining betimsol, uyg`unlashgan namunasi bo`ldi. Orkestr ohanglarining bu milliy shakli endigina yaratildi.

1995 yil dekabridan «O`zbekiston – Vatanim manim» mavzusidagi qo`shiqlar ko`rik-tanlovi e`lon qilingandan so`ng yuzlab yangi, mustaqillik davri qo`shiqlari yaratildi. Bu ko`riqtanlov mamlakatimizning hamma joylarida ko`tarinkilik bilan o`tkazildi.

Mustaqillik solnomasini yaratish xujjatli kino arbolari oldida turgan eng muhim vazifalardan ekanligi tabiiy. Buni chuqur anglagan kinochilarimiz bir qator xujjatli fil`mlarni yaratdilar. Ular orasida, ayniqsa, «O`zbekiston XXI asr bo`sag`asida» asari asosida ishlangan ko`p qismli xujjatli fil`m nafaqat xalqimiz, balki xorijlik tomoshabinlar tomonidan ham yuqori baholandi. Angliya, Germaniya, Bel`giya, Daniya kabi bir qator chet mamlakatlarda bu fil`mning taqdimoti bo`lib o`tganligi fikrimizning isbotidir.

Mustaqilliy o`zbek badiiy adabiyoti rivojiga, adabiyotshunoslik fani taraqqiyotida ham YAngi bosqichni boshlab berdi. endi adabiyotga «Sotsialistik realizm metodi» qonuniyatlari, kommunistik partiyaviylik, sinfiylik sigari printsiplar nuqtai nazaridan qarashlariga barham berildi. YAngi ilmiy va badiiy me`yorlarga o`tish boshlandi. Mumtoz adabiyotga munosabatda diniy adabiyot, feodal-klerikal adabiyot, Saroy adabiyoti deyilgan tushuncha va bir millat adabiyotining reaksion va progressiv deb ikkiga bo`lib o`rganishdek, metodologik xato nazariyalariga chek qo`yildi. Badiiy asar qimmatini, yozuvchi dunyoqarashini mafkura nuqtai nazariyadan baholashdek sho`roviy va siyosiy doktrinalardan voz kechishdi. Badiiy asarni baholashning bosh mezonlari badiiylik, umuminsoniy ma`anviy-ruhiy qadriyat, milliy istiqlol ideallariga dahldorlik bo`lib qoldi.

Nazariy savollar

1. Mustaqillik yillarida musiqa san`atining rivojlanish sabablari
2. «Asrlarga tengdosh navolar» ko`rik tanlovi g`olibi kim?
3. Istiqlol davrida o`zbek milliy musiqa san`atiga hissa qo`shgan musiqachi san`atkorlar kimlar edi?

Tayanch iboralar

1. Musiqa san`ati
2. «Boqiy ovozlar» ko`rik tanlovi

3. «Asrlarga tengdosh navolar» ko`rik tanlovi
4. O`zbek milliy musiqa san`ati
5. Mustaqillik davri qo`shiqlari

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. «O`zbekiston milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura». Toshkent, 1996.
2. Karimov I.A. «Ma`naviy yuksalish yo`lida». Toshkent, 1998.
3. Shorahmedov D.A. «Madaniyat va meros». Toshkent, 1973.
4. Qoraboev U. «Madaniy tadbirlar». Toshkent, 2003

5-mavzu: Ijtimoiy madaniy xizmatlar doirasi. Xo`jalik hisobini takomillashtirish va pullik xizmat turlari.

Reja

1. Xo`jalik hisobini takomillashtirish
2. Xo`jalik hisobida pullik xizmat turlari
3. Xo`jalik yuritishning yangi shartlari

Xo`jalik yuritishning yangi shartlariga o`tgan madaniyat muassasalariga kasaba uyushmasi qo`mitasi bilan kelishgan holda qo`shimcha ravishda ishlayotgan, xizmat zonasini kengaytirib, bajarilayotgan ishlar hajmini oshirganligi uchun, shuningdek asosiy ishi bilan bir vaqtda vaqtinchalik ishlamayotgan xodimning vazifasini bajargani uchun xodimlarga ana shu qo`shimcha haq miqdorini hamda qo`shimcha ravishda ishlash mumkin bo`lgan kasb (lavozim)ni cheklanmagan holda ish haqi jamg`armasi (mehnatga haq to`lash yagona jamg`armasi) hisobidan va uni tejash doirasida ustama haq belgilanadi.

Xo`jalik yuritishning yangi shartlariga o`tkazilmagan madaniyat muassasalarida xizmat zonasini kengaytirilganligi, qo`shimcha ravshida ishlayotganligi yoki bajarilayotgan ishlar hajmini oshirganligi uchun, ishlar ro`yxati chegaralanmaydi, xodimlarga asosiy ish joyidan ish haqi jamg`armasini tejash doirasida, o`z-o`zini qoplash hisobidan, shtatli hamda qisqartirilgan xodimlar maoshidan tashkil topgan mablag`lardan lavozim maoshga 50 foizgacha qo`shimcha haq belgilanadi. SHuningdek, pullik xizmat ko`rsatayotgan sohalarda,

bevosita tashkiliy ishlarda band bo'lgan xodimlar uchun ham qo'shimcha haq to'lanadi.

Xo'jalik yuritishning yangi shartlariga o'tkazilmagan, lekin SSJI Davlat Mehnat qo'mitasining 1990 yil 5 yanvardagi 5G`1-2-sonli qaroriga muvofiq mehnatga haq to'lashning yangi shartlariga o'tkazilgan madaniyat muassasalariga lavozimlarni qo'shimcha ravishda bajarayotganligi, xizmat zonasini kengaytirganligi yoki qo'shimcha ravishda ishlab lavozimlar ro'yxatini cheklamagan holda, bajariladigan ishlar hajmini oshirganligi uchun qo'shimcha haq to'lashni joriy etishga ruxsat etiladi. Bu qo'shimcha haq qisqartirilgan xodimlar maoshidan tashkil topgan, ish haqi jamg'armasini tejashdan hosil bo'lgan, mablag'lardan cheklamagan holda to'lanadi.

Madaniyat muassasasi rahbarining boshqa lavozimni qo'shimcha ravishda olib borish masalasi yuqori boshqaruv tashkiloti tomondan yakka tartibda hal etiladi.

Madaniyat saroylari va uylari – yirik klub muassasalari. Aholining madaniy dam olishini uyushtirish maqsadida quriladi. madaniyat saroyi va uylarida ko'p o'rinli tomosha va ma'ruza zallari, doimiy kino qurilmalar, kutubxonalar, to'garak mashg'ulotlari, tasviriy san'at va boshqalar uchun alohida xonalar bo'ladi. Madaniyat saroylari va uylarida ko'rgazmalar tashkil qilinadi, ma'ruza, mavzuli kechalar, ishlab chiqarish ilg'orlari, atoqil kishilar bilan uchrashuvlar, bayram kechalari va boshqa marosimlar o'tkaziladi.

Turli bolalar to'garaklari ishlaydi. Madaniyat saroylari va uylari faoliyati xalq ijodi va badiiy havaskorlikning barcha turlarini rivojlanishiga yordam beradi. Ularda xalq teatrlari, orkestr, xor, opera va xoreografiya jamoalari, ashula va raqs ansambllari ijodi qiladi.

O'zbekistonda madaniyat ishlari vazirligi tizimiga qarashli tuman, shahar qishloq madaniyat saroylari va uylari, shuningdek, yirik korxona kasaba uyushmalari qo'mitasi tomonidan tashkil qilingan madaniyat saroyi va uylari mavjud. Chirchiqdagi mashinasozlar, Navoiydagi Farhod, Toshkentdagi aviasozlar madaniyat saroy va uylari zamonaviy uslubda qurilganligi bilan ajralib turadi.

Nazariy savollar

1. Xo`jalik hisobini takomillashtirish nima?
2. Xo`jalik hisobida pullik xizmat turlari qanday bo`ladi?
3. Xo`jalik yuritishning yangi shartlari nima?

Tayanch iboralar

1. Xo`jalik hisobi
2. Printsip
3. Takomillashtirish
4. Pullik xizmat turlari
5. Xo`jalik yuritish shartlari
6. Mehnat qo`mitasi qarori

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. «O`zbekiston milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura». Toshkent, 1996.
 2. Karimov I.A. «Ma`naviy yuksalish yo`lida». Toshkent, 1998.
 3. SHorahmedov D.A. «Madaniyat va meros». Toshkent, 1973.
- Qoraboev U. «Madaniy tadbirlar». Toshkent, 2003